

شناخت گردشگری

دکتر بهرام رنجبریان
دانشگاه اصفهان

محمد زاهدی
دانشگاه پیام نور

حمید باغ

ویرایش دوم - ۱۳۹۳

سرشناسه	: رنجبریان، بهرام، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: شناخت گردشگری/بهرام رنجبریان، محمد زاهدی.
وضعیت ویراست	: آویراست ۱۲.
مشخصات نشر	: اصفهان : چهارباغ، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۲ ص.: جدول، نمودار.
شابک	: 978-600-6833-13-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: گردشگری
موضوع	: گردشگری -- مدیریت
موضوع	: گردشگری -- برنامه ریزی
رده افزایی	: زاهدی، محمد، ۱۳۴۶ -
رده بندی کنگره	: ۱۱۹۱۳۹۳ G۱۵۵ /
رده بندی دیو	: ۳۳۸/۴۷۹۱
شماره ثبت ملی	: ۳۴۴۳۹۵۵

چهارباغ

۰۲۱-۳۶۷۳۶۳۰۰

۰۲۱-۱۱۷۰۵۰۹

شناخت گردشگر

تألیف: دکتر بهرام رنجبریان - محمد زاهدی

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه/ ویرایش دوم ۱۳۹۳

لیتوگرافی تصویر / چاپ اصفهان / صحافی دستی

صفحه آرای: سید فرزاد شفیع اف

مدیر تولید: سید ابوالحسن شفیع اف

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۳۳-۱۳-۲

پیشگفتار مؤلفان

نگارش اثر شناخته‌شده گردشگری حاصل انگیزه‌هایی متعدد است که در این آغاز سخن پرداختن به آن‌هایی مناسب نیست.

نخستین دلیل نگارش این کتاب، نیازهای گوناگونی که در خصوص این موضوع مطرح است باز می‌گردد. گردشگری را عنصری برای پیوند میان ملت‌ها و ابزاری برای صلح جهانی و گفتگوی تمدن‌ها می‌دانند. گروهی دیگر از آن به عنوان اسبابی برای تهاجم فرهنگی یاد می‌کنند. برخی گردشگری را صنعتی پر بیست و یکم نام نهاده‌اند و گروهی دیگر دلبستگی به آن را برای اقتصاد همچون پاشنه آشیل یا چشم اسفندیار می‌خوانند. از یک سو به گردشگری لقب کارخانه‌های بدون دود می‌دهند و منتقدان، آن را کسب و کاری آلوده ساز و مخرب طبیعت برمی‌شمارند. به این ترتیب نگاه‌های مختلف و بلکه معارض در خصوص این صنعت، فضایی ناروشن و هاله‌ای از غلبه برد آن فرا آورده و شناخت حقیقت آن را دشوار می‌سازد و از همین رو است که تلاش برای پیدایش این عبار حاصل از تک بعدی نگری بر علیه یا در جهت این صنعت به رسالتی بر دوش محققان وادی بدل می‌شود. اما البته گستره موضوع چندان گسترده است که تردیدی نیست پرداختن به تمامی زوایای آن از همه جنبه‌هایی که می‌توان بر آنها نگریست ناممکن می‌نماید و درست به همین دلیل با سر لوحه قرار دادن این آرمان که:

اگر چه وصل نیابم به وسع دوشم

به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل

به نگارش این اثر همت گماشتیم.

دو دیگر آن که نیازهای آموزشی صنعت گردشگری با وارد شدن مجدد رشته‌های مرتبط با این صنعت به حیطه آموزش عالی گسترش یافته است، ضرورت پاسخگویی به این نیاز دانشجویان با توجه به منابع محدود موجود دلیل دیگری برای پرداختن به این موضوع بود.

و سرانجام کسب آگاهی بیشتر در خصوص این موضوع شگرف که سال‌هاست دغدغه ذهنی مؤلفان است با نیاز به نگارش این اثر پیوند خورد و به صداقت می‌توان گفت نگارش اثر پاسخی برای دغدغه‌های شخصی در آموختن بیشتر درباره گردشگری است.

ساختار کتاب حاضر بر مبنای یازده فصل تنظیم گردیده است. نهایت تلاش به منظور پوشش دادن مهمترین نکاتی که در یک بررسی اجمالی از صنعت گردشگری می‌باید مورد توجه قرار گیرند، مبذول گردیده است، اما به واقع حیطه مسایل گردشگری همانند دنیای امروزین ما هم در حال گسترش است و هم هر زمان بر سرعت گسترش آن افزوده می‌شود، چندان که ابانی برای مرز مطالب نمی‌توان در نظر گرفت.

بر با معرفت اجمالی مفاهیم اساسی و ویژگی‌های این صنعت آغاز می‌شود، تاریخچه و دلایل گسترش گردشگری در قدم بعدی مورد بررسی قرار می‌گیرد و انواع، انگیزه‌ها، محصولات صنعت و آثار اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی و زیست محیطی توسعه گردشگری را مدنظر قرار می‌دهد. به توبه پایدار گردشگری پرداخته می‌شود، برخی از مهمترین فعالین ملی و بین‌المللی آن معرفی می‌شوند و سرانجام چشم‌انداز توسعه آتی آن به اجمال مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

همه ادعای مؤلفان آن است که اگرشید اند انگیزه‌های فوق را با وسواس و دقت و با بهره‌مندی از آخرین یافته‌های علمی در سراسر جهان پاسخ گویند. اینک که کوتاه مدتی پس از انتشار، به واسطه استقبال صاحب‌نظران، همان تجدید چاپ اثر فراهم آمده است، به رسم وظیفه و پاس آن استقبال کوشیده‌ایم تا برخی اغلاط چاپی و نکاتی را که از سوی خوانندگان ارجمند گوشزد شده است اصلاح نمائیم. در این میان دقت نظر دوست گرامی آقای محمدرضا کامیاب در اشاره به چنین مواردی راهگشا بوده است.

مؤلفان وظیفه خویش می‌دانند تا از حسن نظر بزرگوار بزرگوار میراث فرهنگی و گردشگری کشور و به طور مشخص جناب آقای دکتر احمدی میراث و تراث آموزش، سرکار خانم عظیم‌پور و آقای نعمتی کارشناسان محترم آن سازمان قدردانی نمایند. همچنین کوشش مجدانه مدیریت محترم انتشارات چهارباغ در انتشار به موقع و شایسته اثر نیز از سوی مؤلفان قابل تقدیر است.

دیگر بار نیز محققان و صاحب‌نظران گرامی را به مطالعه و نقد اثر به منظور بهرمنر عنای بیشتر آن در چاپ‌های بعدی دعوت می‌نماییم.

ب. گفتار مؤلفان بر ویراست دوم

سپاس ویراسته‌ها را که توفیق عنایت نمود و اثر حاضر را با استقبال چشمگیر علاقمندان صنعت گردشگری در اساتید، دانشجویان، دانش پژوهان و فعالین این مواجه ساخت. چندان که ویراسته‌ها آن مجموعه به تیراژی بالغ بر چهل هزار مجلد رسید. به حکم وظیفه ویرایش دوم اثر و به دست خود قرار دادیم تا در پاسخ به حسن نظر خوانندگان ارجمند اثر ضمن آن که پیراهان ویرایش نخست را بزدایم و برخی اشکالات موجود که ارباب خرد و صاحبان کمال گوشزد نموده بودند را برطرف سازیم، به سراغ نوسازی داده‌ها رفته و موضوعات جدیدی را نیز بر متن افزون سازیم. قصدمان آن بود تا فصول متعددی را در ویرایش حاضر به متن اصلی بیافزاییم. محدودیت زمان و تقاضای گسترده برای اثر مجال کافی فراهم نداشت جز آن که فصلی با محتوای سیاستگذاری گردشگری در مجموع در قالب کتاب قرار گرفت.

دست طلب به سوی صاحبان خرد دراز نموده و از معسر اساتید، محققان و دانش پژوهان می‌خواهیم تا با نقطه نظرات ارشادی خود بهبود اثر را بر نشرین آتی سبب ساز گردند.

با احترام

محمد زاهدی

دانشگاه پیام نور

m_zahedi@yahoo.com

دکتر بهرام رنجبریان

دانشگاه اصفهان

Bahram1r@yahoo.com

فهرست مطالب

۳.....	پیشگفتار مؤلفان
۵.....	پیشگفتار مؤلفان بر ویراست دوم
۱۱.....	فصل اول: درآمدی بر گردشگری
۱۲.....	مفاهیم بنیادین
۱۶.....	روش‌های مطالعه گردشگری
۱۹.....	ویژگی‌های صنعت گردشگری
۲۹.....	فصل دوم: تاریخچه و لاین گسترش صنعت گردشگری
۲۹.....	تاریخچه سفر و گردشگری
۳۵.....	مروری اجمالی بر تاریخچه سفر و سیاحت در ایران
۴۰.....	عوامل مؤثر بر گسترش صنعت گردشگری
۴۳.....	چشم‌اندازی بر صنعت گردشگری در عصر حاضر
۵۵.....	فصل سوم: انواع و انگیزه‌های گردشگری
۵۵.....	انگیزه‌های سفر
۶۷.....	انواع گردشگری
۸۳.....	فصل چهارم: محصولات صنعت گردشگری
۸۶.....	تورگردان‌ها
۸۹.....	دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی
۹۱.....	صنعت حمل و نقل
۱۰۳.....	صنعت هتلداری و خدمات اقامتی
۱۰۷.....	رستوران و خدمات پذیرایی
۱۰۹.....	جاذبه‌های گردشگری
۱۱۲.....	وقایع گردشگری
۱۱۳.....	راهنمایان تور

فصل پنجم: آثار فرهنگی - اجتماعی گردشگری.....	۱۱۷
آثار فرهنگی - اجتماعی گردشگری بر فرد.....	۱۱۷
تأثیرات فرهنگی اجتماعی گردشگری بر مقاصد.....	۱۲۲
اندازه‌گیری آثار اجتماعی، فرهنگی گردشگری.....	۱۲۸
فصل ششم: آثار اقتصادی صنعت گردشگری.....	۱۳۳
هزینه‌ها و منافع گسترش گردشگری.....	۱۳۴
آثار اقتصادی گردشگری بر اقتصاد مقصد.....	۱۳۹
تأثیر گردشگری بر متغیرهای کلان اقتصادی.....	۱۴۵
آثار اقتصادی صنعت گردشگری بر اقتصاد مقصد.....	۱۵۰
مقایسه پیشرفته رابطه با اندازه‌گیری تأثیرات اقتصادی صنعت گردشگری.....	۱۵۲
فصل هفتم: آثار زیست محیطی صنعت گردشگری.....	۱۵۹
دولت، گردشگری و محیط زیست.....	۱۶۰
فعالین غیردولتی، گردشگری و محیط زیست.....	۱۶۳
فصل هشتم: توسعه پایدار گردشگری.....	۱۷۳
اصول توسعه پایدار صنعت گردشگری.....	۱۷۴
موضوع‌های مهم در توسعه پایدار گردشگری.....	۱۷۵
تقسیم مسئولیت‌های توسعه پایدار گردشگری.....	۱۷۷
تبیین یک دستور کار.....	۱۷۷
گردشگری محیط زیست.....	۱۷۹
اصول و ضوابط اخلاقی گردشگران برای توسعه پایدار گردشگری.....	۱۸۴
تلاش‌های سازمان‌های جهانی گردشگری برای محافظت از محیط زیست.....	۱۸۶
تلاش مسئولین محلی در توسعه پایدار گردشگری.....	۱۸۷
نقش دولت‌ها در توسعه پایدار گردشگری.....	۱۸۸
فصل نهم: سازمان‌های ملی و بین‌المللی گردشگری.....	۱۹۱
سازمان‌های بین‌المللی.....	۱۹۲
سازمان‌های ایرانی.....	۲۰۰

۲۰۷	 فصل دهم: سیاستگذاری گردشگری
۲۰۷	 ماهیت و مفهوم سیاستگذاری گردشگری
۲۰۸	 فرایند سیاستگذاری گردشگری
۲۱۱	 حوزه‌های ورود سیاستگذاری گردشگری و عناصر موثر بر شکل‌گیری سیاست‌ها
۲۱۳	 سطوح سیاستگذاری
۲۱۷	 فصل یازدهم: چشم‌انداز آتی صنعت گردشگری
۲۱۸	 متغیرهای محیط بیرونی صنعت گردشگری
۲۲۴	 عوامل محیط بیرونی صنعت گردشگری
۲۲۷	 چشم‌اندازی
۲۲۹	 فهرست منابع